

Received: 22 October 2024

Revised: 24 November 2024

Accepted: 30 November 2024

COHESION IN DHAMMA SONGS

Chawanlapa PHROMMASUI¹, Boonlert WIWAN¹ and Wilaisak KINGKHAM¹

¹ Faculty of Humanities, Kasetsart University, Thailand; chawanlapa.p@ku.th (C. P.);

boonlert.w@ku.th (B. W.); wilaisak.k@ku.th (W. K.)

Handling Editor:

Professor Dr.Duangduen BHANTHUMNAVIN National Institute of Development Administration, Thailand

(This article belongs to the Theme 1: Humanities & Social Sciences for Sustainability)

Reviewers:

1) Associate Professor Dr.Akkarapon NUEMAIHOM

Buriram Rajabhat University, Thailand

2) Associate Professor Dr.Ampon BUDDHASARN

Phranakhon Rajabhat University, Thailand

3) Assistant Professor Dr.Samran DHURATA

Buriram Rajabhat University, Thailand

Abstract

Dhamma songs in today's online media are characterized by cohesion aimed at communicating with specific audiences. The intention is to create a sense of aesthetics, bring about mental calmness, and cultivate a consciousness inclined towards virtue according to natural principles and the teachings of Buddhism. This article aimed to study the cohesion that appears in Dhamma songs by analyzing data from 500 Dhamma songs published on YouTube. The study results revealed four types of cohesion, with the most common being reference, followed by conjunction and repetition, and the least common being omission. The distinct feature of cohesion in Dhamma songs was the use of references, specifically religious pronouns, which were unique to Dhamma songs and did not appear in other song genres. This reflected the uniqueness of vocabulary usage in Dhamma songs. Additionally, all types of cohesion found in these songs effectively weave narratives related to Buddhism, enabling the audience to understand various stories and events as conveyed through the Dhamma songs.

Keywords: Cohesion, Dhamma Songs, Buddhism

Citation Information: Phrommasui, C., Wiwan, B., & Kingkham, W. (2025). Cohesion in Dhamma Songs. *Thai Interdisciplinary and Sustainability Review*, 14(1), Article 9. <https://doi.org/10.14456/tisr.2025.9>

การเชื่อมโยงความที่ปรากฏในบทเพลงธรรมะ

ชวัลภา พรหมาชูย์¹, บุญเลิศ วิวรรณ¹ และ วิไลศักดิ์ กิ่งคำ¹

1 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์; chawanlapa.p@ku.th (ชวัลภา); boonlert.w@ku.th (บุญเลิศ); wilaisak.k@ku.th (วิไลศักดิ์)

บรรณาธิการผู้รับผิดชอบบทความ:

ศาสตราจารย์ ดร.ดุจเดือน พันธ์มนานิน

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

(บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของหัวเรื่องที่ 1: มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เพื่อความยั่งยืน)

ผู้ทรงคุณวุฒิผู้พิจารณาบทความ:

1) รองศาสตราจารย์ ดร.อักรพนธ์ เนื้อไม้หอม

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

2) รองศาสตราจารย์ ดร.อำพล บุตดาสาร

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

3) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สำราญ ฐะระตา

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

บทคัดย่อ

บทเพลงธรรมะในสื่อออนไลน์ปัจจุบัน มีลักษณะของการใช้การเชื่อมโยงความ เพื่อการสื่อสารสู่ผู้ฟังที่มีลักษณะเฉพาะ โดยมีเจตนาเพื่อสร้างความสุนทรีย์ สร้างความสงบทางจิตใจ สร้างจิตสำนึกให้แผ่ไปในคุณงามความดีตามหลักธรรมชาติ และตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา บทความนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการเชื่อมโยงความที่ปรากฏในบทเพลงธรรมะ โดยศึกษาข้อมูลจากบทเพลงธรรมะที่เผยแพร่ทางเว็บไซต์ยูทูบ จำนวน 500 เพลง ผลการศึกษพบการเชื่อมโยงความ 4 ประเภท ประเภทที่พบมากที่สุด คือ การเชื่อมโยงความประเภทการอ้างถึง รองลงมาพบการเชื่อมโยงความประเภทการใช้คำเชื่อม รองลงมาพบการเชื่อมโยงความประเภทการซ้ำ และพบการเชื่อมโยงความประเภทการละน้อยที่สุด ซึ่งการเชื่อมโยงความในบทเพลงธรรมะนี้มีจุดเด่นในเรื่องการอ้างถึง พบว่าการอ้างถึงบุรุษสรรพนามเป็นคำศัพท์ทางธรรมที่ใช้อ้างถึงเฉพาะในบทเพลงธรรมะนั้นโดยไม่ปรากฏการใช้คำศัพท์ทางธรรมนี้ในบทเพลงประเภทอื่น ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความโดดเด่นทางด้านการใช้คำศัพท์ในบทเพลงธรรมะเป็นอย่างมาก และการเชื่อมโยงความทุกประเภทที่พบในบทเพลงธรรมะยังทำให้สามารถร้อยเรียงเรื่องราวเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาให้ผู้ฟังเข้าใจเรื่องราว เหตุการณ์ต่างๆ ผ่านการถ่ายทอดจากบทเพลงธรรมะได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ: การเชื่อมโยงความ, บทเพลงธรรมะ, พระพุทธศาสนา

ข้อมูลการอ้างอิง: ชวัลภา พรหมาชูย์, บุญเลิศ วิวรรณ และ วิไลศักดิ์ กิ่งคำ. (2568). การเชื่อมโยงความที่ปรากฏในบทเพลงธรรมะ. สหวิทยาการและความยั่งยืนปริทรรศน์ไทย, 14(1), บทความที่ 9. <https://doi.org/10.14456/tisr.2025.9>

ปีที่ 14 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2568)

บทนำ

ศาสนาพุทธมีความผูกพัน เกี่ยวข้องและเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในประเทศไทยมาอย่างช้านาน การที่ชาวพุทธสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ ประการหนึ่งคือ ชาวพุทธได้น้อมนำหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนา มาใช้ในการดำเนินชีวิต คำสอนนั้นมีหลายรูปแบบให้ชาวพุทธเลือกรับสารได้ตามลักษณะความถนัดและสนใจ ทั้งหลักธรรม คำสั่งสอนแบบคัมภีร์ แบบหนังสือธรรมะ เป็นต้น และอีกหนึ่งช่องทางในการรับสารที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาที่เป็นที่นิยมตลอดทุกยุคสมัย ได้แก่ การรับสารพระพุทธศาสนาผ่านบทเพลงธรรมะ การฟังบทเพลงธรรมะนอกเหนือจากที่ผู้ฟังจะได้รับประโยชน์จากการฟังธรรมในเนื้อหาของเพลงแล้ว ยังทำให้ผู้ฟังรู้สึกเพลิดเพลินไปกับจังหวะและทำนองที่ผสมผสานอยู่ในเพลง อีกทั้งการฟังเพลงยังช่วยให้ผู้ฟังสามารถจดจำเนื้อหาในบทเพลงธรรมะได้ง่ายยิ่งขึ้น ทำให้สามารถนำประโยชน์จากการฟังบทเพลงธรรมะไปใช้ในการดำเนินชีวิตตามหลักปฏิบัติของชาวพุทธได้ บทเพลงธรรมะจึงเป็นอีกหนึ่งช่องทางในการรับสารทางพระพุทธศาสนาที่น่าสนใจอีกรูปแบบหนึ่ง เพราะนอกเหนือจากผู้ฟังจะได้รับประโยชน์จากการฟังหลักธรรมในบทเพลงแล้ว ยังสามารถได้รับอรรถรสทางภาษาวรรณศิลป์ในพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในบทเพลงธรรมะอีกด้วย บทเพลงธรรมะในสื่อออนไลน์ปัจจุบัน มีลักษณะของการใช้การเชื่อมโยงความ เพื่อการสื่อสารสู่ผู้ฟังที่มีลักษณะเฉพาะ โดยมีเจตนาเพื่อสร้างความสุนทรีย์ สร้างความสงบทางจิตใจ สร้างจิตสำนึกให้ฝึกฝนในคุณงามความดีตามหลักธรรมชาติ และตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา จากเหตุผลดังกล่าวนี้ ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษางานวิจัยเรื่อง “การเชื่อมโยงความที่ปรากฏในบทเพลงธรรมะ”

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บทเพลงธรรมะที่เผยแพร่ตั้งแต่ปี พ.ศ.2556-2566 รวมระยะเวลา 10 ปี ซึ่งผู้วิจัยรวบรวมรายชื่อบทเพลงจากเว็บไซต์ Youtube จำนวน 500 เพลง

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บทเพลงธรรมะ มีขั้นตอนการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

- 1) ผู้วิจัยวิเคราะห์ทุกบทเพลงที่มีเนื้อหาในบทเพลงที่สื่อความหมายและอารมณ์เกี่ยวกับธรรมะ พระพุทธศาสนา เช่น มีเนื้อหาเกี่ยวกับพระศาสดาองค์สัมมาสัมพุทธเจ้า มีเนื้อหาเกี่ยวกับหลักธรรมคำสั่งสอน มีเนื้อหาเกี่ยวกับพระสงฆ์ เป็นต้น โดยไม่จำกัดผู้ร้องเพลง ไม่จำกัดผู้ประพันธ์เพลง
- 2) ผู้วิจัยจะวิเคราะห์บทเพลงธรรมะที่เป็นภาษาไทย หรือเพลงที่มีคำร้องเป็นภาษาไทยแต่มีภาษาต่างประเทศปนบ้างเล็กน้อย ส่วนเพลงที่มีคำร้องเป็นภาษาต่างประเทศทั้งเพลงจะไม่นำมาศึกษาวิเคราะห์

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษา “การเชื่อมโยงความที่ปรากฏในบทเพลงธรรมะ” โดยผู้วิจัยได้มีการรวบรวมบทเพลงธรรมะจากเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยมีลำดับ และขั้นตอนวิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

- 1) สืบหาข้อมูลบทเพลงธรรมะ เลือกเก็บข้อมูลเฉพาะบทเพลงธรรมะในเว็บไซต์ Youtube ที่มียอดผู้เข้าฟังบทเพลงตั้งแต่ 1,000 ครั้งขึ้นไป เพื่อพิจารณารายชื่อบทเพลงตามขอบเขตของการวิจัยที่ได้กำหนดไว้
- 2) จัดทำตารางบันทึกข้อมูลบทเพลงธรรมะซึ่งข้อมูลที่น่ามาบันทึก ได้แก่ ชื่อบทเพลงธรรมะ ชื่อบุคคล หรือชื่อองค์กรผู้แต่งคำร้อง ชื่อบุคคล หรือชื่อองค์กรผู้แต่งทำนอง ชื่อบุคคล หรือชื่อองค์กรที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ปีพุทธศักราชที่บทเพลงธรรมะลงข้อมูลบนเว็บไซต์ Youtube ทั้งนี้ข้อมูลจะต้องเผยแพร่ตั้งแต่ปี พ.ศ.2556-2566 เท่านั้นตามขอบเขตของการวิจัย จำนวนครั้งที่มีการรับฟังบทเพลงธรรมะผ่านเว็บไซต์ Youtube ทั้งนี้ข้อมูลการรับฟังจะต้องมากกว่า 1,000 ครั้งขึ้นไปเท่านั้นตามขอบเขตของการวิจัย และบันทึกเนื้อเพลงในบทเพลงธรรมะตั้งแต่ต้นจนจบบทเพลง
- 3) เก็บรวบรวมข้อมูลทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในหัวข้อภาษาวรรณศิลป์ เพื่อศึกษาทฤษฎีภาษาวรรณศิลป์ระดับความ เพื่อนำมาวิเคราะห์ตัวอย่างในการวิจัยเรื่อง การเชื่อมโยงความ

ปีที่ 14 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2568)

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “การเชื่อมโยงความที่ปรากฏในบทเพลงธรรมะ” ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้มีการประยุกต์ใช้แนวคิดการเชื่อมโยงความของ Halliday & Hasan (1976) และ ดิยู ศรีนราวัฒน์ (2559) เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำเสนอผลการวิจัย และผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ สรุปผลโดยมีการอภิปรายผลการศึกษา

ผลการวิจัย

การใช้วรรณศิลป์ประเภทการเชื่อมโยงความ

การเชื่อมโยงความ หมายถึง ภาษาระดับข้อความซึ่งเป็นหน่วยภาษาที่สูงกว่าระดับประโยค คือ ความเรียงที่ประกอบขึ้นด้วยประโยคหลายประโยค ที่มีความสัมพันธ์กันทางความหมาย ความสัมพันธ์ระหว่างประโยคนี้เกิดขึ้นด้วยกลไกทางภาษาที่เรียกว่าการเชื่อมโยงความ Halliday & Hasan (1976) และ ดิยู ศรีนราวัฒน์ (2559) ซึ่งการเชื่อมโยงความต่าง ๆ ที่ปรากฏในบทเพลงธรรมะมีจำนวน 4 ชนิด ได้แก่ การอ้างถึง การละ การซ้ำ และการใช้คำเชื่อม โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1) การอ้างถึง หมายถึง การเชื่อมโยงความลักษณะหนึ่ง ซึ่งเป็นลักษณะการแสดงความสัมพันธ์ในแง่ความหมายของหน่วยภาษาหน่วยหนึ่ง ที่ไม่มีความหมายเป็นอิสระในตัวเอง ต้องอาศัยการตีความจากหน่วยที่ถูกอ้างถึง แบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่

1.1) การอ้างถึงด้วยสรรพนาม หมายถึง การอ้างถึงที่ใช้สรรพนามในเนื้อความ ใช้อ้างถึงสิ่งที่ได้ กล่าวไปแล้ว หรือใช้อ้างถึงสิ่งที่สามารถรับรู้ได้ในบริบท สามารถใช้อ้างถึงได้กับทั้งผู้พูด ผู้ฟัง และผู้ที่กล่าวถึง ขึ้นอยู่กับบริบทและสถานการณ์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1.1.1) การอ้างถึงด้วยบุรุษ หมายถึง การใช้บุรุษสรรพนาม อ้างถึงบุคคลหรือสิ่งที่กล่าวไปแล้ว หรือที่กำลังจะกล่าวในบริบท ดังตัวอย่างต่อไปนี้ ตัวอย่างที่ 1 ...สร้างบุญ อุ่นใจ ให้บริสุทธิ์สดใสเพราะฉันจะไปไหว้พระ วันนั้นวันวิสาขะ ฉันจะไปไหว้พระ ปฐมเจดีย์... (เพลง “วิสาขบูชา” คำร้องโดย กรมการศาสนา พ.ศ.2561) จากเนื้อหาบางส่วนของเพลง “วิสาขบูชา” หนึ่งในบทเพลงธรรมะ ปรากฏการใช้การเชื่อมโยงความแบบการอ้างถึงด้วยบุรุษ พบคำว่า “ฉัน” หมายถึง คำใช้แทนตัวผู้พูด พูดกับผู้ที่เสมอกัน หรือผู้ใหญ่พูดกับผู้น้อย ซึ่งเป็นบุรุษสรรพนามที่ 1 เพื่อกล่าวอ้างถึงตัวผู้พูดเองว่าผู้พูดต้องการไปทำบุญ ไหว้พระเนื่องในวันวิสาขบูชา

1.1.2) การอ้างถึงด้วยคำนามที่ทำหน้าที่เป็นคำสรรพนาม หมายถึง การใช้คำนามทำหน้าที่เป็นคำสรรพนามเพื่ออ้างถึงสิ่งเดียวกัน แบ่งเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1.1.2.1) การอ้างถึงด้วยคำเรียกญาติ หมายถึง คำเรียกญาติพี่น้องหรือผู้อื่น เพื่อแสดงความสนิทสนม ใช้ทั้งในลักษณะบุรุษที่ 1 หรือ 3 ก็ได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้ ตัวอย่างที่ 2 กราบหลวงพ่อดีพัฒน์วัดห้วยด้วน อำเภอนองบัว ยกมือท่อมหัว ขวอนพ่อช่วยที่เดินทางมาไกล หวังใจพึ่งบารมี... (เพลง “กราบหลวงพ่อดีพัฒน์” คำร้องโดย ศักดิ์ ปากน้ำ พ.ศ.2564) จากเนื้อหาบางส่วนของเพลง “กราบหลวงพ่อดีพัฒน์” หนึ่งในบทเพลงธรรมะ ปรากฏการใช้การเชื่อมโยงความแบบการอ้างถึงด้วยคำนามประเภทคำเรียกญาติ พบคำว่า “พ่อ” หมายถึง คำที่ถูกเรียกขานผู้ให้กำเนิด ในเนื้อเพลงข้างต้นนี้เป็น การใช้คำเรียกญาติคำว่า พ่อ พูดแทน หลวงพ่อดีพัฒน์ ซึ่งผู้กล่าวถึงรู้สึกเคารพ ศรัทธาเหมือนดังเป็นพ่อ จึงเรียกแทนหลวงพ่อดีพัฒน์ว่า พ่อ ดังคำในเนื้อเพลง

1.1.2.2) การอ้างถึงด้วยชื่อมิตรภาพ หมายถึง คำเรียกญาติพี่น้องหรือผู้อื่น เพื่อแสดงความสนิทสนม ใช้ทั้งในลักษณะบุรุษที่ 1 หรือ 3 ก็ได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้ ตัวอย่างที่ 3 ...ชาวจังหวัดชัยนาท ไม่ขัดข้องจึงรวมตัวเพื่อนพ้อง และน้องพี่ มาต่อยอดพัฒนา เห็นว่าดีจึงจัดสรรพื้นที่ เมืองคักร มีอาคาร ตำแหน่ง แสดงตำราภูมิปัญญาหลวงปู่ให้ดูก่อน... (เพลง “แหล่งภูมิปัญญาหลวงปู่ศุข” คำร้องโดย แก้วฟ้า สหเพชร พ.ศ.2565) จากเนื้อหาบางส่วนของเพลง “แหล่งภูมิปัญญาหลวงปู่ศุข” หนึ่งในบทเพลงธรรมะ ปรากฏการใช้การเชื่อมโยงความแบบการอ้างถึงด้วยคำนามประเภทชื่อมิตรภาพ

ปีที่ 14 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2568)

พบคำว่า “เพื่อนพ้อง” หมายถึง ผู้ชอบพอรักใคร่กัน ผู้สนิทสนมคุ้นเคยกัน ในเนื้อเพลงข้างต้นนี้เป็นการใช้คำว่า เพื่อนพ้อง ทำหน้าที่เป็นสรรพนามบุรุษที่ 2 ซึ่งกล่าวถึง พุทธศาสนิกชนทั้งหลาย

1.1.2.3) การอ้างถึงด้วยชื่ออาชีพ หมายถึง การใช้ชื่ออาชีพเสมือนคำสรรพนาม เช่น ครู หมอ อาจารย์ เป็นต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้ ตัวอย่างที่ 4 ... เป็นมิ่งขวัญมั่นคงศาสนา ครูผู้ให้เบญจกัณฑ์ด้วยพระเมตตาตั้งฝนรินจากฟ้าชุ่มฉ่ำใจ ... (เพลง “เกิดพระเกียรติสมเด็จพระสังฆราช” คำร้องโดย ฌรนา หลงบางพลี พ.ศ.2556) จากเนื้อหาบางส่วนของเพลง “เกิดพระเกียรติสมเด็จพระสังฆราช” หนึ่งในบทเพลงธรรมะ ปรากฏการใช้การเชื่อมโยงความแบบการอ้างถึงด้วยคำนามประเภทชื่ออาชีพ พบคำว่า “ครู” หมายถึง ผู้สั่งสอนศิษย์ ผู้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ศิษย์ ในเนื้อเพลงข้างต้นนี้ คำว่า ครู ทำหน้าที่เป็นสรรพนามบุรุษที่ 3 ใช้แทนผู้ที่ถูกกล่าวถึง คือ สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก

1.1.3) สุนทรียสรรพนาม หมายถึง การไม่ปรากฏรูปสรรพนามที่อ้างถึง ดังตัวอย่างต่อไปนี้ ตัวอย่างที่ 5 เธอคือหนึ่งซึ่งก้าวมัจจุร คือความรักปรากฏรูปที่วูปไหว คือมณีแห่งมณุษย์ภูมิไกร คือเวไนยพุทธิพวงคองคัพทรา... (เพลง “พุทธิดาลิลลาค” คำร้องโดย พระเมธีวชิโรดม พ.ศ.2559) จากเนื้อหาบางส่วนของเพลง “พุทธิดาลิลลาค” หนึ่งในบทเพลงธรรมะ ปรากฏการใช้การเชื่อมโยงความแบบการอ้างถึงประเภทสุนทรียสรรพนาม พบคำว่า “เธอ” หมายถึง คำใช้แทนผู้ที่เราพูดด้วย มักใช้ในระหว่างเพื่อนผู้หญิงด้วยกัน หรือใช้กับผู้มีศักดิ์ต่ำกว่า ในเนื้อเพลงข้างต้นนี้ คำว่า เธอ ทำหน้าที่เป็นสรรพนามบุรุษที่ 2 ใช้แทนผู้ที่เราพูดด้วย และมีตำแหน่ง โดยมีตำแหน่งไม่ปรากฏรูปสรรพนามที่อ้างถึงดังนี้ เธอคือหนึ่งซึ่งก้าวมัจจุร (Ø: เธอ) คือความรักปรากฏรูปที่วูปไหว (Ø: เธอ) คือมณีแห่งมณุษย์ภูมิไกร (Ø: เธอ) คือเวไนยพุทธิพวงคองคัพทรา

1.1.4) การแสดงความเป็นเจ้าของ การแสดงความเป็นเจ้าของ หมายถึง เป็นการบอกให้ทราบว่าสิ่งนั้น ๆ มีความสัมพันธ์กับสิ่งอื่นอย่างไรแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1.1.4.1) การแสดงความเป็นเจ้าของด้วยคำสรรพนาม หมายถึง การใช้รูปภาษา “ของ” วางหน้าสรรพนามที่อ้างถึงเจ้าของ ดังตัวอย่างต่อไปนี้ ตัวอย่างที่ 6...คำของชีวิ้อยู่ที่ยามยัมได้ คำของฉันทอยู่ที่คุณใจ ไม้วันไหนเมื่อใครเขามา กัดกัน... (เพลง “คำของคน” คำร้องโดย ดิอิมพอสซิเบิ้ล พ.ศ.2564) จากเนื้อหาบางส่วนของเพลง “คำของคน” หนึ่งในบทเพลงธรรมะ ปรากฏการใช้การเชื่อมโยงความแบบการอ้างถึงประเภทการแสดงความเป็นเจ้าของด้วยคำสรรพนาม พบคำว่า “ของฉันท” ในเนื้อเพลงเป็นการกล่าวเพื่อแสดงถึงการแสดงความเป็นเจ้าของคุณค่าในชีวิตของตนเอง

1.1.4.2) การแสดงความเป็นเจ้าของด้วยคำบ่งชี้ หมายถึง การใช้รูปภาษา “ของ” วางหน้าสรรพนามที่อ้างถึงเจ้าของ ดังตัวอย่างต่อไปนี้ ตัวอย่างที่ 7 ...เมืองสิชลคนคอนวันนี้ คำขายเจริญดีเพราะบารมีไอ้ไข่มิ่งไม่เชื่อนิ ย่อมมาลบหลู่ ของเขาดีมีครูรู้ลือไกล ทั้งไทยจีนมาเลย์ต่างหลั่งไหล มาขอพรไอ้ไข่มิ่ง ณ วัดเจดีย์สิชล... (เพลง “พรไอ้ไข่มิ่ง” คำร้องโดย คาราวาว พ.ศ.2563) จากเนื้อหาบางส่วนของเพลง “พรไอ้ไข่มิ่ง” หนึ่งในบทเพลงธรรมะ ปรากฏการใช้การเชื่อมโยงความแบบการอ้างถึงประเภทการแสดงความเป็นเจ้าของด้วยคำบ่งชี้ พบคำว่า “ของเขา” ในเนื้อเพลงเป็นการกล่าวเพื่อแสดงถึงการแสดงความเป็นเจ้าของ เรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของบารมีไอ้ไข่มิ่ง วัดเจดีย์ อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.2) การอ้างถึงด้วยการชี้เฉพาะ เป็นการอ้างถึงของเวลา และสถานที่หรือเหตุการณ์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้ ตัวอย่างที่ 8 อำเภอดักไผ่ อุดรยามหาธานี บุญนาพาให้มาถึงนี้ วัดอมฤตสิทธิาราม ไหว้พระศักดิ์สิทธิ์เลื่องชื่อลือนาม ศรัทธาหลั่งไหลล้นหลามเฝ้าตามพึงบารมี... (เพลง “กราบหลวงพ่อดมฤต” คำร้องโดย ศักดิ์ ปากน้ำ พ.ศ.2564) จากเนื้อหาบางส่วนของเพลง “กราบหลวงพ่อดมฤต” หนึ่งในบทเพลงธรรมะ ปรากฏการใช้การเชื่อมโยงความแบบการอ้างถึงประเภทการอ้างถึงด้วยการชี้เฉพาะ พบคำว่า “นี้” ในเนื้อเพลงเป็นการกล่าวอ้างถึงสถานที่ คือ วัดอมฤตสิทธิาราม อำเภอดักไผ่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1.3) การอ้างถึงด้วยการเปรียบเทียบ หมายถึง การอ้างถึงด้วยการเปรียบเทียบกับสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่ง ดังตัวอย่างต่อไปนี้ ตัวอย่างที่ 9 ...เห็นพระประธานเหนือแท่นธำรง เหมือนพุทธรูปองค์เหนืออาสน์อำไพ แผ่ธรรมจุนเจือโอบเอื้อเราผองบัด บัองปวงภัยขอน้อมดวงใจกราบไหว้วันทา... (เพลง “ร่มอาราม” คำร้องโดย สนิท ศิริวิสูตร พ.ศ.2561) จากเนื้อหา

ปีที่ 14 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2568)

บางส่วนของเพลง “ร่มอาราม” หนึ่งในบทเพลงธรรมะ ปรากฏการใช้การเชื่อมโยงความแบบการอ้างถึงประเภทการอ้างถึงด้วยการเปรียบเทียบ พบคำว่า “เหมือน” ในเนื้อเพลงแสดงให้เห็นถึงการกล่าวเปรียบเทียบพระประธานที่เห็นอยู่ในขณะนั้นทำให้ความรู้สึกเหมือนกับพระพุทธรูปที่พุทธศาสนิกชนให้ความเคารพ เลื่อมใส และศรัทธา

2) การละ หมายถึง การแทนที่ด้วยหน่วยภาษาเดิมด้วยการไม่ปรากฏรูปมี 2 ชนิด ได้แก่

2.1) การละหน่วยนาม หมายถึง การแทนที่ด้วยหน่วยภาษาเดิมด้วยการไม่ปรากฏรูปหน่วยของคำนาม พบตัวอย่างการใช้การละหน่วยนามในบทเพลงธรรมะ ดังนี้ ตัวอย่างที่ 10 ...ขอนามากล่าวถึงเรื่องราวไม่ให้สิ้นสูญ พญานาคทั้ง 4 ตระกูลนั้นมีกำเนิดเกิดต่างเผ่าพันธุ์ ตระกูลที่ 1 คือ ตระกูลวิรูปักษ์พญานาค ที่สูงศักดิ์มีตำหน้อยู่บนสวรรค์ ตรีศูลสีทองชนชั้นปกครองเหล่านาคทุกพันธุ์โอปปาติกะ คือ สายพันธุ์เกิดได้เองเหมือนเทวดา... (เพลง “กำเนิดพญานาคสี่ตระกูล” คำร้องโดย รฐา ฅัญฐิธยาน์ พ.ศ.2561) จากเนื้อหาบางส่วนของเพลง “กำเนิดพญานาคสี่ตระกูล” หนึ่งในบทเพลงธรรมะ ปรากฏการใช้การเชื่อมโยงความแบบการละหน่วยนาม พบหน่วยคำนามคำว่า “พญานาค” หมายถึง ผู้เป็นใหญ่ ผู้เป็นหัวหน้าใหญ่มีหงอน เป็นสัตว์ในนิยาย ในเนื้อเพลงเป็นการกล่าวถึงประวัติการเกิดพญานาคตระกูลต่าง ๆ และมีตำแหน่งการไม่ปรากฏหน่วยคำนามดังนี้ ขอนามากล่าวถึงเรื่องราวไม่ให้สิ้นสูญ พญานาคทั้ง 4 ตระกูลนั้นมีกำเนิดเกิดต่างเผ่าพันธุ์ (Ø: พญานาค) ตรีศูลที่ 1 คือตระกูลวิรูปักษ์ พญานาคที่สูงศักดิ์ มีตำหน้อยู่บนสวรรค์ (Ø: พญานาค) ตรีศูลสีทองชนชั้นปกครอง เหล่านาคทุกพันธุ์ โอปปาติกะ คือสายพันธุ์ (Ø: พญานาค) เกิดได้เองเหมือนเทวดา

2.2) การละหน่วยกริยา หมายถึง การแทนที่ด้วยหน่วยภาษาเดิมด้วยการไม่ปรากฏรูปหน่วยของคำกริยา พบตัวอย่างการใช้การละหน่วยกริยาในบทเพลงธรรมะ ดังนี้ ตัวอย่างที่ 11 กราบหลวงพ่อกุณ ขอบุญพ่ามาเมตตาอุกด้วย ลูกเกิดจนปัญญา เรื่องเกิดมาไม่รวย แต่มีแฟนสวย ธรรมโมสังโฆ... (เพลง “หลวงพ่อกุณช่วยด้วย” คำร้องโดย จิ๋ว พิจิตร พ.ศ. 2562) จากเนื้อหาบางส่วนของเพลง “หลวงพ่อกุณช่วยด้วย” หนึ่งในบทเพลงธรรมะ ปรากฏการใช้การเชื่อมโยงความแบบการละหน่วยกริยา พบหน่วยคำกริยาคำว่า “กราบ” หมายถึง แสดงความเคารพด้วยวิธีนั่งประนมมือขึ้นเสมอหน้าผาก แล้วน้อมศีรษะลงจดพื้น ประนมมือเสมอหน้าผาก แล้วน้อมศีรษะลงจดมือที่วางอยู่ ณ ที่ใดที่หนึ่ง ในเนื้อเพลงเป็นการกล่าวถึงการแสดงความเคารพหลวงพ่อกุณ เนื่องจากผู้พูดต้องการขอพรให้ตนเอง มีตำแหน่งการไม่ปรากฏหน่วยคำกริยาดังนี้ กราบหลวงพ่อกุณ (Ø: กราบ) ขอบุญพ่ามาเมตตาอุกด้วย ลูกเกิดจนปัญญา เรื่องเกิดมาไม่รวยแต่มีแฟนสวย ธรรมโมสังโฆ

3 การซ้ำ หมายถึง การกล่าวถึงหน่วยภาษาเดิมซ้ำอีกครั้ง หลังจากที่หน่วยภาษานั้น ๆ ได้ปรากฏไปแล้วในตอนต้น มี 3 ชนิด คือ

3.1) การซ้ำคำ หรือกลุ่มคำ หมายถึง การกล่าวถึงหน่วยคำ หรือกลุ่มคำเดิมซ้ำอีกครั้ง หลังจากที่หน่วยภาษานั้น ๆ ได้ปรากฏไปแล้วในตอนต้น พบตัวอย่างการซ้ำคำ หรือกลุ่มคำในบทเพลงธรรมะ ดังนี้ ตัวอย่างที่ 12 ...ให้สาธุเด้อ อย่าเจ็บ อย่าไข้อย่าจน ขอให้หลุดพ้น จากภัยอันตรายทั้งปวง (เพลง “บารมีปฐยา” คำร้องโดย อ.ตัม ลำไย พ.ศ.2565) จากเนื้อหาบางส่วนของเพลง “บารมีปฐยา” หนึ่งในบทเพลงธรรมะ ปรากฏการใช้การเชื่อมโยงความแบบการซ้ำ พบการซ้ำคำ คือคำว่า “อย่า” หมายถึง คำประกอบกริยาบอกความห้าม หรือไม่ยอมให้ทำการต่าง ๆ ในเนื้อเพลงข้างต้น

3.2) การซ้ำโครงสร้าง หมายถึง การกล่าวถึงโครงสร้างเดิมซ้ำอีกครั้ง หลังจากที่โครงสร้างภาษานั้น ๆ ได้ปรากฏไปแล้วในตอนต้น พบตัวอย่างการซ้ำโครงสร้าง ในบทเพลงธรรมะ ดังนี้ ตัวอย่างที่ 13 ...โปรดหมู่ประชากร มละโอฆะกันดาร ชีทางบรรเทาทุกข์ และชีสุขเกษมสานต์ ชีทางพระนฤพานอันพ้นโศกวิโยคภัย... (เพลง “องค์ใดพระสัมพุทธ” คำร้องโดย พระยาศรีสุนทร โวหาร พ.ศ.2556) จากเนื้อหาบางส่วนของเพลง “องค์ใดพระสัมพุทธ” หนึ่งในบทเพลงธรรมะ ปรากฏการใช้การเชื่อมโยงความแบบการซ้ำ พบการซ้ำโครงสร้างคำว่า “ชีทาง” หมายถึง แนะนำ บอกให้ทราบวิธีการ ในเนื้อเพลงข้างต้นเป็นการบอกให้ทราบ และชีทางให้ผู้ฟังสามารถพ้นจากความทุกข์เพื่อพบความสุขที่แท้จริง

3.3) การซ้ำความ หมายถึง การกล่าวถึงข้อความเดิมซ้ำอีกครั้ง หลังจากที่ข้อความนั้น ๆ ได้ปรากฏไปแล้วในตอนต้น พบตัวอย่างการซ้ำความในบทเพลงธรรมะ ดังนี้ ตัวอย่างที่ 14 ...มุ่งสู่ หนทางแห่งพระธรรม โลกจะสงบสุข ไร้ทุกข์

ปีที่ 14 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2568)

อบายกรรม ชีวิตสุขล้ำ ด้วยคุณธรรมความดี ชีวิตสุขล้ำด้วยคุณธรรมความดี (เพลง “ตามรอยบาทพระศาสดา” คำร้องโดย กฤษณศักดิ์ กันตธรรมวงศ์ พ.ศ.2559) จากเนื้อหาบางส่วนของเพลง “ตามรอยบาทพระศาสดา” หนึ่งในบทเพลงธรรมะ ปรากฏการใช้การเชื่อมโยงความแบบการซ้ำ พบการซ้ำความคือ “ชีวิตสุขล้ำ ด้วยคุณธรรมความดี” ในเนื้อเพลงข้างต้น

4) การใช้คำเชื่อม หมายถึง การอ้างถึงความสัมพันธ์ทางความหมายของหน่วยภาษา 2 หน่วยที่มีความสัมพันธ์กัน โดยหน่วยภาษานี้อาจอยู่ในรูปของอนุประโยค หรือย่อหน้าก็ได้ พบลักษณะการใช้คำเชื่อมในบทเพลงธรรมะ ดังนี้

4.1) คำเชื่อมแสดงการแจกแจงรายละเอียดตามลำดับเวลา และเหตุการณ์ คำเชื่อมแสดงการแจกแจงรายละเอียดตามลำดับเวลา และเหตุการณ์ หมายถึง การอ้างถึงความสัมพันธ์ทางความหมายของหน่วยภาษา 2 หน่วยที่มีความสัมพันธ์กัน โดยใช้คำเชื่อมแสดงการแจกแจงรายละเอียดตามลำดับเวลา และเหตุการณ์ในการเชื่อมอนุประโยค หรือย่อหน้า พบตัวอย่างในบทเพลงธรรมะ ดังนี้ ตัวอย่างที่ 15 ...สามข้อพุทธาธิบาย เพื่อจำกันได้ง่าย ๆ ตรัสไว้ให้เป็นครรลองหนึ่งทำดีให้ถึงที่สุด สองหยุดอย่าทำความชั่วทั้งผอง สามชำระใจให้สดใสเรื่องรอง ล้างสิ้นกิเลสหม่นหมอง ลดละ โลก หลงเบียดเบียน... (เพลง “มาฆะคินเพ็ญ” คำร้องโดย พงษ์ศักดิ์ จันทฤกษา พ.ศ.2558) จากเนื้อหาบางส่วนของเพลง “มาฆะคินเพ็ญ” หนึ่งในบทเพลงธรรมะ ปรากฏการใช้การเชื่อมโยงความแบบการใช้คำเชื่อม พบคำเชื่อมคำว่า “หนึ่ง สอง สาม” เป็นคำเชื่อมแสดงการแจกแจงรายละเอียดตามลำดับเวลาและเหตุการณ์ ในเนื้อเพลงข้างต้นเป็นการกล่าวให้ทราบถึงขั้นตอนการปฏิบัติตนของพุทธศาสนิกชนเป็นลำดับข้อเพื่อง่ายต่อการเข้าใจ

4.2) คำเชื่อมที่แสดงทางเลือก หมายถึง การอ้างถึงความสัมพันธ์ทางความหมายของหน่วยภาษา 2 หน่วยที่มีความสัมพันธ์กัน โดยใช้คำเชื่อมแสดงทางเลือกในการเชื่อมอนุประโยค หรือย่อหน้า พบตัวอย่างในบทเพลงธรรมะ ดังนี้ ตัวอย่างที่ 16 ...ดูน้ำค้างเพียงโดนแดดจางก็พลันสลายชีวิตบอบบางมากมายเพียงจำไว้ทุกวันสำคัญ ดีหรือร้ายกระทำอย่างไรก็เป็นเช่นนั้นรำลึกถ้อยร้อยรำพันสังขมบิดาจารึกในใจ... (เพลง “ชีวิตนี้น้อยนักแต่สำคัญนัก” คำร้องโดย จิตวิโสภิกขุ วัดปทุมวนาราม พ.ศ.2556) จากเนื้อหาบางส่วนของเพลง “ชีวิตนี้น้อยนัก แต่สำคัญนัก” หนึ่งในบทเพลงธรรมะ ปรากฏการใช้การเชื่อมโยงความแบบการใช้คำเชื่อม พบคำเชื่อมคำว่า “หรือ” เป็นคำเชื่อมแสดงทางเลือก ในเนื้อเพลงข้างต้นเป็นการกล่าวแสดงถึงการเลือกกระทำดี หรือกระทำร้าย ไม่ว่ากระทำแบบใดย่อมได้ผลของการกระทำเช่นนั้นสะท้อนกลับเสมอ

4.3) คำเชื่อมเพื่อแสดงการเปรียบเทียบ หมายถึง การอ้างถึงความสัมพันธ์ทางความหมายของหน่วยภาษา 2 หน่วยที่มีความสัมพันธ์กัน โดยใช้คำเชื่อมแสดงการเปรียบเทียบในการเชื่อมอนุประโยค หรือย่อหน้า พบตัวอย่างในบทเพลงธรรมะ ดังนี้ ตัวอย่างที่ 17 ...นามว่าตาไข ลูกขอ ฟังบารมี ขอได้ ขอได้ ไหวรับ ขอได้ ขอได้ ไหวรับ เสมือนดั่งกับดวงตาเราเห็น บนบานสารกล่าวได้ตั้งเป็น อยู่เย็นเป็นสุข ทุกข์หายล้าเค็ญ... (เพลง “ไอ้ไข่วัดเจดีย์” คำร้องโดย อ. สุริยันต์ ปากศรี และ คมเพชร พรเจริญ พ.ศ.2561) จากเนื้อหาบางส่วนของเพลง “ไอ้ไข่วัดเจดีย์” หนึ่งในบทเพลงธรรมะ ปรากฏการใช้การเชื่อมโยงความแบบการใช้คำเชื่อม พบคำเชื่อมคำว่า “เสมือน” เป็นคำเชื่อมแสดงการเปรียบเทียบ ในเนื้อเพลงข้างต้นเป็นการกล่าวแสดงถึงการเปรียบเทียบความศักดิ์สิทธิ์ของไอ้ไข่วัดที่หยั่งรู้ทราบเจตนาของผู้ขอพรเสมือนมีดวงตาเห็นได้ และสามารถให้พรได้ตรงตามความประสงค์ของผู้ที่มาบนบานนั้น

4.4) คำเชื่อมเพื่อแสดงความสัมพันธ์แบบตรงข้าม หมายถึง การอ้างถึงความสัมพันธ์ทางความหมายของหน่วยภาษา 2 หน่วยที่มีความสัมพันธ์กัน โดยใช้คำเชื่อมเพื่อแสดงความสัมพันธ์แบบตรงข้ามในการเชื่อมอนุประโยค หรือย่อหน้า พบตัวอย่างในบทเพลงธรรมะ ดังนี้ ตัวอย่างที่ 18 ...อาจดูลึกลับแต่มั่นคง กับการส่งผลของกรรม เคยทำอะไร ทำดีหรือร้ายผลนั้นคือกรรม... (เพลง “กรรม” คำร้องโดย โจโจ พ.ศ.2557) จากเนื้อหาบางส่วนของเพลง “กรรม” หนึ่งในบทเพลงธรรมะ ปรากฏการใช้การเชื่อมโยงความแบบการใช้คำเชื่อม พบการใช้คำเชื่อมเพื่อแสดงความสัมพันธ์แบบตรงข้ามคือคำว่า “แต่” และคำว่า “หรือ” ในเนื้อเพลงข้างต้นเป็นการกล่าวแสดงถึงกรรม คือ การกระทำ ทุกสิ่งอย่างอาจดูเร้นลับเหลือรู้ หรือยากที่จะทำความเข้าใจแต่นั้นคือสิ่งที่ทนทาน ไม่กลับกลายเป็นอย่างอื่น ดังนั้นการกระทำดีหรือร้ายก็ย่อมส่งผลตามการกระทำนั้นทั้งสิ้น

ปีที่ 14 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2568)

4.5) คำเชื่อมเพื่อแสดงความสัมพันธ์ของสิ่งที่กล่าวนำ หมายถึง การอ้างถึงความสัมพันธ์ทางความหมายของหน่วยภาษา 2 หน่วยที่มีความสัมพันธ์กัน โดยใช้คำเชื่อมเพื่อแสดงความสัมพันธ์ของสิ่งที่กล่าวนำในการเชื่อมอนุประโยค หรือย่อหน้า พบตัวอย่างในบทเพลงธรรมะ ดังนี้ ตัวอย่างที่ 19 ...ให้ลูกศิษย์ลูกหาสร้างศรัทธาแห่งความดี หลวงปู่รอด ศิษย์หลวงปู่ก็ต้องรอด ธรรมะดีแทนตลอด คือคิดดีปฏิบัติดี (เพลง “หลวงปู่รอด” คำร้องโดย แอ๊ด คาราบาว พ.ศ.2562) จากเนื้อหาบางส่วนของเพลง “หลวงปู่รอด” หนึ่งในบทเพลงธรรมะ ปรากฏการใช้การเชื่อมโยงความแบบการใช้คำเชื่อม พบคำเชื่อมคำว่า “คือ” เป็นคำเชื่อมเพื่อแสดงความสัมพันธ์ของสิ่งที่กล่าวนำ ในเนื้อเพลงข้างต้นเป็นการกล่าวแสดงถึงการแสดงความสัมพันธ์ของสิ่งที่กล่าวนำ คือ “ให้ลูกศิษย์ลูกหาสร้างศรัทธาแห่งความดี” เพื่อเป็นการกล่าวนำความคิดของการ “คิดดีปฏิบัติดี”

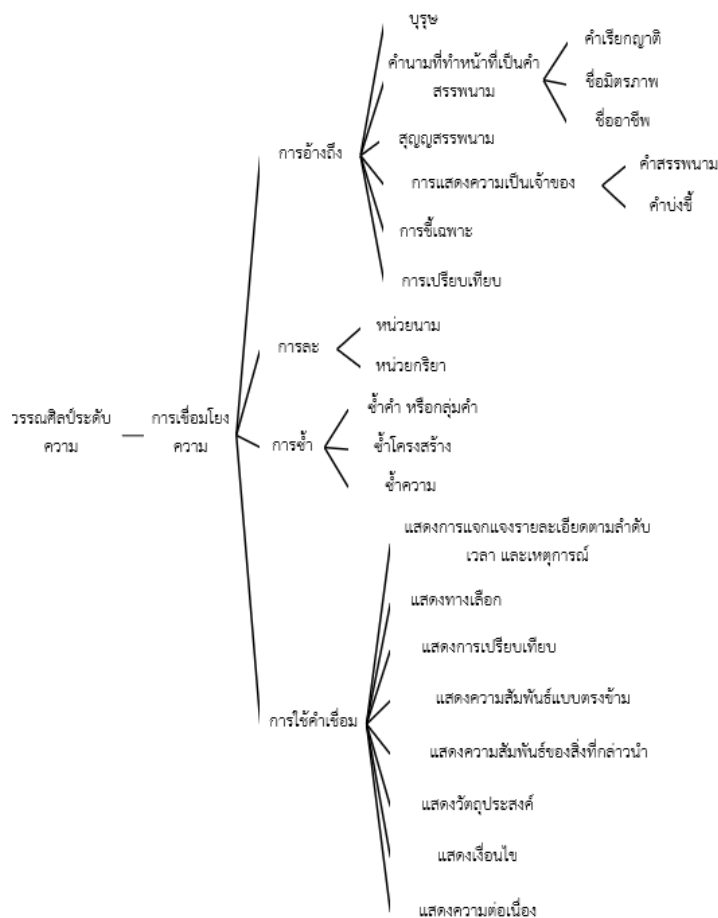
4.6) คำเชื่อมเพื่อแสดงวัตถุประสงค์ หมายถึง การอ้างถึงความสัมพันธ์ทางความหมายของหน่วยภาษา 2 หน่วยที่มีความสัมพันธ์กัน โดยใช้คำเชื่อมเพื่อแสดงวัตถุประสงค์ของสิ่งที่กล่าวนำในการเชื่อมอนุประโยค หรือย่อหน้า พบตัวอย่างในบทเพลงธรรมะ ดังนี้ ตัวอย่างที่ 20 ...ผ้าชุดขาวเป็นเครื่องเตือนใจ เพื่อขัดเกลากิเลสสิ้นไปให้พึงระวังไม่ให้หลงใหลยึดมั่นในภาพลวงตา... (เพลง “ผ้าชุดขาว ชีวิตใหม่” คำร้องโดย ปารจารย์ ปรมัตถ์เศรษฐี พ.ศ.2563) จากเนื้อหาบางส่วนของเพลง “ผ้าชุดขาว ชีวิตใหม่” หนึ่งในบทเพลงธรรมะ ปรากฏการใช้การเชื่อมโยงความแบบการใช้คำเชื่อม พบคำเชื่อมคำว่า “เพื่อ” เป็นคำเชื่อมเพื่อแสดงวัตถุประสงค์ ในเนื้อเพลงข้างต้นเป็นการกล่าวข้อความหลังคำว่าเพื่อ คือ “ขัดเกลากิเลสสิ้นไปให้พึงระวัง ไม่ให้หลงใหลยึดมั่นในภาพลวงตา” ซึ่งเป็นการแสดงวัตถุประสงค์ของการบวชเรียนใส่ผ้าชุดขาวในครั้งนี้

4.7) คำเชื่อมเพื่อแสดงเงื่อนไข คำเชื่อมเพื่อแสดงเงื่อนไข หมายถึง การอ้างถึงความสัมพันธ์ทางความหมายของหน่วยภาษา 2 หน่วยที่มีความสัมพันธ์กัน โดยใช้คำเชื่อมเพื่อแสดงเงื่อนไขของสิ่งที่กล่าวนำในการเชื่อมอนุประโยค หรือย่อหน้า พบตัวอย่างในบทเพลงธรรมะ ดังนี้ ตัวอย่างที่ 21 ...จะบังเกิดขึ้นในยุคหน้านี้เอง ยุคหน้านี้เอง ยุคหน้านี้เอง ยุคหน้านี้เอง หากว่าเราประสงค์จะไปบังเกิดในยุคพระองค์ จงเว้นจากบาปอกุศลทั้งปวง... (เพลง “พระศรีอริยเมตไตรย์ V.5” คำร้องโดย ตะวันธรรม พ.ศ.2561) จากเนื้อหาบางส่วนของเพลง “พระศรีอริยเมตไตรย์ V.5” หนึ่งในบทเพลงธรรมะ ปรากฏการใช้การเชื่อมโยงความแบบการใช้คำเชื่อม พบคำเชื่อมคำว่า “หากว่า” เป็นคำเชื่อมเพื่อแสดงเงื่อนไข ในเนื้อเพลงข้างต้นเป็นการกล่าวข้อความหลังคำว่า หากว่า คือ “เราประสงค์จะไปบังเกิดในยุคพระองค์ จงเว้นจากบาปอกุศลทั้งปวง” ซึ่งเป็นการแสดงเงื่อนไขของการที่จะบังเกิดขึ้นในยุคหน้าซึ่งหมายถึงยุคพระพุทธศาสนาของพระศรีอริยเมตไตรย์

4.8) คำเชื่อมเพื่อแสดงความต่อเนื่อง หมายถึง การอ้างถึงความสัมพันธ์ทางความหมายของหน่วยภาษา 2 หน่วยที่มีความสัมพันธ์กัน โดยใช้คำเชื่อมเพื่อแสดงความต่อเนื่องของสิ่งที่กล่าวนำในการเชื่อมอนุประโยค หรือย่อหน้า พบตัวอย่างในบทเพลงธรรมะ ดังนี้ ตัวอย่างที่ 22 ...คนที่มีความชั่วน้อยต่างปรอยบ้างเป็นแบบอย่างของคนดีมีคุณค่าซึ่งหาได้ยากเย็นเป็นธรรมดาคนชั่วซ้ำกลับหาได้หลายรูปนาม... (เพลง “นิยามของคนดี” คำร้องโดย พระคณิกฤตย์ สุนทรสุวรรณ พ.ศ.2561) จากเนื้อหาบางส่วนของเพลง “นิยามของคนดี” หนึ่งในบทเพลงธรรมะ ปรากฏการใช้การเชื่อมโยงความแบบการใช้คำเชื่อม พบคำเชื่อมคำว่า “ซึ่ง” เป็นคำเชื่อมเพื่อแสดงความต่อเนื่องในเนื้อเพลงข้างต้นเป็นการกล่าวข้อความการแสดงความต่อเนื่องเชื่อมประโยคนำคือ “คนที่มีความชั่วน้อยต่างปรอยบ้าง เป็นแบบอย่างของคนดีมีคุณค่า” กับประโยคตาม คือ “หาได้ยากเย็นเป็นธรรมดาคนชั่วซ้ำกลับหาได้หลายรูปนาม” ให้ใจความของภาษาดำเนินต่อไป

ปีที่ 14 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2568)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ภาพที่ 1 สรุปการเชื่อมโยงความที่ปรากฏในบทเพลงธรรมะ

จากภาษาวรรณศิลป์ระดับคำ เรื่องการเชื่อมโยงความ ปรากฏการใช้การเชื่อมโยงความ ดังนี้

1) การอ้างถึง พบการใช้ 1.1) การอ้างถึงด้วยสรรพนาม 1.2) การอ้างถึงด้วยการชี้เฉพาะ และ 1.3) การอ้างถึงด้วยการเปรียบเทียบ ซึ่ง 1.1) การอ้างถึงด้วยสรรพนาม สามารถแบ่งประเภทการพบข้อมูลออกได้เป็น 4 ประเภท คือ 1.1.1) การอ้างถึงด้วยบุรุษ พบการใช้การอ้างถึงบุรุษ ได้แก่ คำว่า ฉัน และคำว่า เรา 1.1.2) การอ้างถึงด้วยคำานามที่ทำหน้าที่เป็นคำสรรพนาม ซึ่งการอ้างถึงด้วยคำานามที่ทำหน้าที่เป็นคำสรรพนามสามารถแบ่งย่อยได้เป็น การอ้างถึงด้วยคำเรียกญาติ พบการใช้การอ้างถึงด้วยคำเรียกญาติ ได้แก่ คำว่า พ่อ คำว่า ปู่ และคำว่า ย่า การอ้างถึงชื่อมิตรภาพ พบการใช้การอ้างถึงชื่อมิตรภาพ ได้แก่ คำว่า เพื่อน และการอ้างถึงด้วยชื่ออาชีพ พบการใช้การอ้างถึงด้วยชื่ออาชีพ ได้แก่ อาชีพครู 1.1.3) สุนทรพจน์ พบการใช้สุนทรพจน์ ได้แก่ คำว่า ลูก คำว่า เธอ คำว่า ฉัน 1.1.4) การแสดงความเป็นเจ้าของ ซึ่งการอ้างถึงด้วยการแสดงความเป็นเจ้าของ สามารถแบ่งย่อยได้เป็น การแสดงความเป็นเจ้าของด้วยคำสรรพนาม พบการใช้การแสดงความเป็นเจ้าของด้วยคำสรรพนาม ได้แก่ ของกู ของฉัน และการแสดงความเป็นเจ้าของด้วยคำบ่งชี้ พบการใช้การแสดงความเป็นเจ้าของด้วยคำบ่งชี้ ได้แก่ ของเขา 1.2) การอ้างถึงด้วยการชี้เฉพาะ พบการใช้การอ้างถึงด้วยการชี้เฉพาะ ได้แก่ คำว่า นี่ คำว่า นี้ และคำว่า นั้น 1.3) การอ้างถึงด้วยการเปรียบเทียบ พบการใช้การอ้างถึงด้วยการเปรียบเทียบ ได้แก่ คำว่า “เหมือน”

ปีที่ 14 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2568)

- 2) การละ พบลักษณะการละทั้งหมด 2 รูปแบบ ได้แก่ การละหน่วยนาม พบลักษณะหน่วยนาม ได้แก่ คำว่า พญานาค คำว่า วัด และคำว่า เทียนไข และการละหน่วยกริยา พบลักษณะหน่วยกริยา ได้แก่ คำว่า กราบ และพบลักษณะการละหน่วยนามมากกว่าการละหน่วยกริยา
- 3) การซ้ำ พบลักษณะการซ้ำแบ่งได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ การซ้ำคำ หรือกลุ่มคำ พบลักษณะซ้ำคำ หรือกลุ่มคำ ได้แก่ คำว่า อย่า คำว่า กรรม และคำว่า โช การซ้ำโครงสร้าง พบลักษณะซ้ำโครงสร้าง เช่น คำว่า ชี้ทาง คำว่า สม คำว่า คือ เป็นต้น และการซ้ำความ พบลักษณะซ้ำความ เช่น ข้อความว่า “เรียนทุกข์ พบสุขที่ใจ จงตามสติ...ศานติธรรม” เป็นต้น ซึ่งพบลักษณะการซ้ำโครงสร้างมากที่สุด
- 4) การใช้คำเชื่อม พบลักษณะการละทั้งหมด 8 รูปแบบ ดังนี้ คำเชื่อมแสดงการแจกแจงรายละเอียดตามลำดับเวลา และเหตุการณ์ พบลักษณะการใช้การลำดับเวลา คือคำว่า หนึ่ง สอง สาม คำเชื่อมที่แสดงทางเลือก พบลักษณะใช้คำว่า หรือ คำเชื่อมเพื่อแสดงการเปรียบเทียบ พบลักษณะใช้คำว่า เสมือน คำเชื่อมเพื่อแสดงความสัมพันธ์แบบตรงข้าม พบลักษณะใช้คำว่า ทำดี ตรงข้ามกับ คำว่า ทำชั่ว คำเชื่อมเพื่อแสดงความสัมพันธ์ของสิ่งที่กล่าวนำ พบลักษณะใช้คำว่า คือ คำเชื่อมเพื่อแสดงวัตถุประสงค์ พบลักษณะใช้คำว่า เพื่อ คำเชื่อมเพื่อแสดงเงื่อนไข พบลักษณะใช้คำว่า หากว่า และคำเชื่อมเพื่อแสดงความต่อเนื่อง พบลักษณะใช้คำว่า ซึ่ง โดยพบลักษณะการใช้คำเชื่อมเพื่อแสดงความสัมพันธ์ของสิ่งที่กล่าวนำ และคำเชื่อมเพื่อแสดงวัตถุประสงค์มากที่สุด

ตารางที่ 1 สรุปความถี่ในการใช้การเชื่อมโยงความที่ปรากฏในบทเพลงธรรมะ

การเชื่อมโยงความที่ปรากฏในบทเพลงธรรมะ	จำนวน	ร้อยละ
การอ้างถึง	22	43.14
การละ	4	7.84
การซ้ำ	11	21.57
การใช้คำเชื่อม	14	27.45
รวม	51	100.00

จากตารางที่ 1 สรุปความถี่ในการใช้การเชื่อมโยงความที่ปรากฏในบทเพลงธรรมะเรื่อง การเชื่อมโยงความ พบว่า การอ้างถึง มีจำนวน 22 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 43.14 การละ มีจำนวน 4 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 7.84 การซ้ำ มีจำนวน 11 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 21.57 และการใช้คำเชื่อม มีจำนวน 14 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 27.45 จากข้อมูลข้างต้นพบว่า การเชื่อมโยงความประเภทการอ้างถึง มีจำนวนตัวอย่างการใช้มากที่สุด เนื่องจาก ในบทเพลงธรรมะจะมีการกล่าวถึงการดำเนินชีวิตของพุทธศาสนิกชนในการประพฤติ และปฏิบัติตนในด้านต่าง ๆ ทั้งการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี การประกอบอาชีพ รวมถึงความเชื่อทางศาสนา การอ้างถึงในบทเพลงธรรมะจึงมีจำนวนมากเพราะจะต้องมีการอ้างถึงบุคคลเพื่อให้เป็นผู้กระทำการต่าง ๆ สะท้อนให้เห็นถึงความโดดเด่นในคำศัพท์ที่ใช้ในการอ้างถึงบุรุษสรรพนามนั้นที่ในบทเพลงประเภทอื่นไม่ปรากฏพบ หัวข้อที่พบรองลงมาจากการอ้างถึง คือการใช้คำเชื่อม การเชื่อมคำนี้มีเพื่อแสดงความสัมพันธ์ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมคำสั่งสอน และเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตนทางพระพุทธศาสนา หัวข้อที่พบรองลงมาจากการใช้คำเชื่อม คือ การซ้ำ เนื่องจาก ต้องการให้ผู้ฟังจดจำหลักธรรมคำสั่งสอน การประพฤติปฏิบัติได้จากเนื้อหาในบทเพลง จึงพบวิธีการซ้ำในบทเพลง และการซ้ำที่มีลักษณะเด่น ได้แก่ การซ้ำโครงสร้างในเนื้อเพลงที่ค่อนข้างยาว และมีจำนวนบทเพลงที่ใช้การซ้ำโครงสร้างค่อนข้างมาก และหัวข้อที่พบน้อยที่สุดในการเชื่อมโยงความ คือ การละ เนื่องจากบทเพลงธรรมะส่วนใหญ่จะมีความสมบูรณ์ในข้อความแล้ว เพื่อให้ผู้ฟังเข้าถึงข้อมูลในบทเพลงได้ง่าย และนำไปสู่ความเข้าใจในเนื้อเพลง ทำให้สามารถนำข้อมูลที่ได้รับมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตได้โดยไม่ต้องตีความอย่างซับซ้อน ทำให้การเชื่อมโยงความ ประเภทการละ พบน้อยที่สุด

ปีที่ 14 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2568)

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การเชื่อมโยงความที่ปรากฏในบทเพลงธรรมะ” ผู้วิจัยพบว่ามีประเด็นการศึกษาอื่นๆ ที่น่าสนใจในการศึกษาต่อยอด ดังนี้

- 1) ศึกษาเอกลักษณ์ในบทเพลงธรรมะเพื่อศึกษาความโดดเด่น เน้นลักษณะที่เป็นหนึ่ง และเปรียบเทียบลักษณะที่โดดเด่นนั้นกับบทเพลงประเภทอื่นอย่างลึกซึ้ง
- 2) ศึกษาอัตลักษณ์ที่ปรากฏในบทเพลงธรรมะเพื่อศึกษาแบบเน้นลักษณะภาพรวมทั้งหมดของบทเพลงธรรมะเพื่อทราบถึงอัตลักษณ์ที่สะท้อนถึงหลักธรรมต่างๆ ทางพระพุทธศาสนา
- 3) ศึกษาบทเพลงธรรมะในช่วงระยะเวลาที่กว้างขึ้น อาจพบความแตกต่างของกลวิธีการใช้ภาษาที่เปลี่ยนไปตามยุคสมัย

เอกสารอ้างอิง

ดิษฐ์ ศรีนราวัฒน์ (บ.ก.). (2559). *ภาษาและภาษาศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Halliday, M., & Hasan, R. (1976). *Cohesion in English*. London: Routledge.

Data Availability Statement: The raw data supporting the conclusions of this article will be made available by the authors, without undue reservation.

Conflicts of Interest: The authors declare that the research was conducted in the absence of any commercial or financial relationships that could be construed as a potential conflict of interest.

Publisher's Note: All claims expressed in this article are solely those of the authors and do not necessarily represent those of their affiliated organizations, or those of the publisher, the editors and the reviewers. Any product that may be evaluated in this article, or claim that may be made by its manufacturer, is not guaranteed or endorsed by the publisher.

Copyright: © 2025 by the authors. This is a fully open-access article distributed under the terms of the Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International (CC BY-NC-ND 4.0).